

EXERCISES

1) Identify and translate.

- १) लिलेख→√लिख् 1/3p, sg → я(он)написал
- २) उवाच→√वच् 1/3p, sg → я(он)сказал
- ३) जहृषुः→√हृष् 3p, pl → они обрадовались
- ४) दुद्राव→√द्रु 1/3p, sg → я(он)бежал
- ५) युयुज→√युज् 2p, pl → вы соединились
- ६) पपात→√पत् 1/3p, sg → я(он)упал
- ७) पेततुः→√पत् 3p, du → они двое упали
- ८) विदिम→√विद् 1p, pl → мы знали, (мы знаем – тоже переводится так)
- ९) जग्रह→√ग्रह् 1/3p, pl → вы взяли
- १०) बभूव→√भु 1/3p, sg 2p, pl → я(он) был
- ११) पेचिमहे→√पच् 1p, pl, mv → мы готовили
- १२) जहार→√ह् 1/3p, sg → я(он) взял
- १३) निन्ये→√नी 1/3p, sg → я(он)вёл
- १४) जहृषिरे→√हृष् 3p, pl → они радовались
- १५) ददौ→√दा 1/3p, sg → я(он) дал
- १६) जुहाव→√हु 1/3p, sg → я(он) совершал возлияние
- १७) चेरुः→√चर् 3p, pl → они ходили
- १८) जज्ञौ→√ज्ञा 1/3p, sg → я(он) знал
- १९) उवास→√वस् 1/3p, sg → я(он) обитал
- २०) जहृतुः→√ह् 3p, du → они двое взяли
- २१) दिद्युताथे→√द्युत् 2p, du → вы двое сияли
- २२) सस्र→√स् 2p, pl → вы текли
- २३) दधौ→√धा 1/3p, sg → я(он)положил
- २४) ऊषतुः→√वस् 3p, du → они двое обитали
- २५) ईजिमहे→√यज् 1p, pl, mv → мы поклонялись
- २६) उवाह→√वह् 1/3p, sg → я(он) нёс, ехал
- २७) ऊदिम→√वद् 1p, pl → мы говорили
- २८) दध→√धा 2p, pl → вы положили
- २९) वेद→ 1/3p, sg → я(он) знал (знаю -так тоже переводят)
- ३०) तस्थिरे→√स्था 3p, pl, mv → они стояли
- ३१) तेपिरे→√तप् 3p, pl, mv → они совершали аскезу
- ३२) इयाज→√यज् 1/3p, sg → я(он)поклонялся
- ३३) दधे→√धा 1/3p, sg, mv → я(он) положил
- ३४) ऊच→√वच् 2p, pl → вы говорили
- ३५) नेमिषे→√नम् 2p, sg → ты кланялся
- ३६) बिभिदाते→√भिद् 3p, du, mv → они двое разделяли
- ३७) सेदतुः→√सद् 3p, du → они двое сели
- ३८) जघ्नुः→√हन् 3p, pl → они убили
- ३९) तेपाथे→√तप् 2p, du → вы двое совершали аскезу
- ४०) नेमुः→√नम् 3p, pl → они кланялись

2) Give the form listed in brackets.

- a) √भिद् (3rd Pl Mid) → बिभिदिरे
- b) √त्यज् (3rd Sg Act) → तत्याज
- c) √मुच् (3rd Pl Act) → मुमुचुः
- d) √युध् (1st Sg Act) → युयोध (रुहा ण् → ी)
- e) √युध् (1st Sg Mid) → युयुधे
- f) √लभ् (3rd Sg Act) → ललाभ
- g) √लभ् (3rd Sg Mid) → लेभे
- h) √ग्रह् (3rd Sg Act) → जग्राह
- i) √सद् (1st Sg Act) → ससद \ ससाद
- j) √सद् (1st Pl Act) → सेदिम
- k) √स्तु (1st Pl Act) → तुष्टुविम
- l) √भृ (1st Sg Act) → बभार \ बभर
- m) √श्रु (2nd Pl Mid) → शुश्रुविध्वे शुश्रुध्वे
- n) √भी (3rd Sg Act) → बिभाय (बिभे + अ → बिभाय)
- o) √चर् (3rd Du Act) → चेरतुः
- p) √दह् (3rd Sg Act) → ददाह
- q) √दह् (1st Pl Mid) → देदिमहे
- r) √पच् (3rd Sg Act) → पपाच / पपच
- s) √स्था (1st Sg Act) → तस्थौ
- t) √शुभ् (3rd Sg Mid) → शुशुभे
- u) √वृ (3rd Sg Act) → ववार
- v) √वृध् (3rd Pl Mid) → ववृधिरे
- w) √द्रु (1st Sg Mid) → दद्रुवे
- x) √हु (2nd Pl Act) → जुहुव

3) Review exercise: identify the following forms and change them into the specified equivalent.

Example: लुम्पति (Perf): 3rd Sg Pres Act of √लुप्, Perf: लुलोप.

- १) भरति (Perf) → √भृ 3p, sg → बभार → он нёс, держал
- २) चचार (Mid) → √चर् 1/3p, sg → चरे → они оба двигались, практиковали
- ३) अपश्याम (Perf) → imperf, 1p, pl, √दृश् → ददृशिम → мы видели
- ४) अस्ति (Impf, Perf) → √अस्, 3p, sg → आसीत्, आस → он сидел
- ५) बिभ्य (Pres) → √भी 1/3p, sg, Perf → बिभेमि \ बिभेति → я(он) боялся
- ६) भवावः (Perf) → √भू 1p, du → बभूव → мы(двое) стали
- ७) ततपिथ (Pl) → √तप् 2p, du → →
- ८) ततपिथ (Mid) → √तप् 2p, du → →
- ९) ददामि (Perf) → √दा 1p, sg → ददौ → я дал
- १०) अगच्छन् (Perf) → √गम् 3p, pl, Imperf → जग्मिम् → они шли
- ११) बुभुजे (Pres) → √भुज् 3p, sg → भुनक्ति → он вкушает
- १२) युध्येथे (Perf) → √युध् 2p, du, mv → युयुधाथे →
- १३) कुर्वन्ति (Perf) → √कृ 3p, pl → चक्रुः → они делали
- १४) युज्ज्महे (Perf) → √युज् 1p, pl, mv → युयुजिमहे → мы соединили
- १५) वक्ति (Perf) → √वच् 3p, sg → उवाच → он сказал

- १६) आयम् (Pres) → √इ 1p, sg → एमि → я иду
 १७) वर्तध्वे (Perf) → √वृत् → 2p, pl → ववर्त → вы вращали
 १८) तस्थुः (Pres) → √स्था 3p, pl, Perf → तस्थुः → они стояли
 १९) मम्रे (Act) → √मृ 3p, sg, Perf, mv → ममरे → он умер
 २०) मुञ्चति (Perf) → √मुच् 3p, sg → मुमोच → он освободил

4) Translate into English.

१) शूराः अरीन् ददृशुः । नगरम् पालयितुम् इच्छन्तः प्रदुद्रुवुः ।

Герои врагов увидели. Город защитить желающие, они побежали.

२) बहु-वसोः नरस्य गृहम् ननाश । वसु तम् न दुःखात् ररक्ष इति बुबधिम ।

с большим богатством у человека дом разрушился. Богатство того от беды не уберегло – так мы поняли.

३) ईश्वरम् दृष्ट्वा नमः चक्रिरे ।

Владыку увидев, поклон они совершили.

४) उषसि कुमाराः प्रिये गृह-नगरे तत्यजुः ।

На заре юноши любимый родной город оставили.

५) यतः कामः कुमारस्य हृदये ववर्ध ततः कन्यायै रत्नम् ददौ ।

От того, что любовь в юноши сердце выросла, потому девушке драгоценность дал.

६) बालौ गुरोः वचनानि शुश्रुरुतुः । सः धीमान् एवे इति तुष्टुवतुः ।

Двое мальчиков учителя слова слушали(двое). Он мудрец ведь - так довольные они двое были.

७) कुमाराः आपदि हतम् मित्रम् शुशुचिरे । गुणवान् महाबलः च आसीत् इति सस्मरुः ।

Юноши в беде погибшего друга оплакивали. Добродетельный и могучий был – так вспоминали.

८) उदितस्य सूर्यस्य प्रभया प्रसन्नः सिंहः अचिन्तः सुष्वाप ।

От восходящего солнца света довольный, лев беззаботный уснул.

९) यतः नृपः पौरान् न ररक्ष ततः शत्रवः पुरम् अभिदुद्रुवुः सर्वाणि रत्नानि च अपजहुः ।

Из-за того, что царь горожан не защитил, враги город атаковали, все драгоценности забрали.

१०) काले तु पौराः पुरम् त्यक्तुम् शेकुः ।

Но вовремя горожане город покинуть смогли.

११) अपि बिभ्येति पृष्टाः । चिरम् बिभीम आधुन एव तु न बिभीम इति प्रत्यूचिम (√उच्) ।

Даже боятся, спрашиваемые. Долго боялись, но теперь ведь не боятся – так ответили.

१२) चिरम् महान्-वृक्षः क्षत्रिय-गणस्य छायाम् ददौ । तदा तु छिन्नः ।

Долго большое дерево отряду воинов тень давало. Но затем срубленное(было)

१३) यद् अन्नम् सुहृदः पैचुः तद् भुजिमहे ।

Которую еду друг приготовил, ту вкушаем.

१४) नृपः कुमाराय रूपवतीम् कन्याम् सरत्नाम् ददौ । महा-सुखौ कुमारः कन्या च अपजग्मतुः ।

Царь юноше красивую девушку с драгоценностями дал. Полностью счастливые юноша и девушка пошли.

१५) बहव एव क्षत्रियाः युद्धे मम्युः । एके तु स्वाम् नगरीम् प्रत्याजग्मुः ।

Множество ведь воинов в битве погибло. Но некоторые в свой город вернулись.

१६) चिरम् वसुमान् आस । तदा तु सर्वम् तत्याज वने च गत्वा तत्र चिन्तयितुम् ससाद ।

Долго богатым был. Но затем всё оставил и в лес уйдя, там размышлять сел.

१७) समयता सखी-गणेन परिवृता नारी अपि जहास ।

Улыбающаяся, группой подруг окружённая, женщина даже смеялась.

१८) क्षत्रियाः इषुभिः हता भुवि पेतुः ।

Воины, стрелами поражённые, на землю пали.

१९) पुरे जग्मिम । अपि कदाचित् पुरे जग्म । जगम स च जगाम ते तु न जग्मुः ।

В город мы пошли. Вы когда-нибудь в город ходили? Я пошёл, и он пошёл, но они не пошли.

२०) नरः स्त्रिया दर्शनेन तुतोष । तस्याः प्रभा देव्या इव इति मेने ।

Мужчина женщиной видом был доволен. Её сияние богиней будто – так думал.